

Objektiv skattning samverkans- området för kontroll av luftkva- litet i Jönköpings län

2022

Bakgrund

Luftkvaliteten i kommunerna i Jönköpings län kontrolleras samordnat genom länets samverkansområde. Jönköpings läns luftvårdsförbund är huvudman för samverkansområdet. Mer information och samverkansområdets kontrollprogram finns på Förbundets hemsida¹.

Föroreningar som har övervakats i länet under 2021

Kvävedioxid (NO₂)

Sedan 2013 så genomförs det kontinuerliga mätningar i Jönköpings kommun, samt även modellberäkningar i SIMAIR i samtliga kommuner. Resultat från båda dessa moment rapporteras till datavärden.

Svaveldioxid (SO₂)

Kontinuerliga mätningar i Jönköping i gaturum visar att halterna där är mycket låga. På grund av att de är så låga här genomförs inga mätningar eller beräkningar i övriga kommuner i länet.

Bensen

Sedan 2013 så genomförs det kontinuerliga mätningar i Jönköpings kommun, samt även modellberäkningar i SIMAIR i samtliga kommuner. Resultat från båda dessa moment rapporteras till datavärden.

Från och med 2022 kommer bensen inte längre att mätas kontinuerligt i Jönköping. Dock kommer beräkningarna att fortsätta.

Partiklar (PM10)

Sedan 2013 så genomförs det kontinuerliga mätningar i Jönköpings kommun, både i gaturum och i urban bakgrund, samt även modellberäkningar i SIMAIR i samtliga kommuner. Resultat från båda dessa moment rapporteras till datavärden.

¹ <https://www.smalandsluft.se/luftsamverkan.html>

Föroreningar som inte övervakas i länet

PM2,5

PM2,5 övervakas inte i länet. Dock görs mätningar av PM10. Om man ser till resultat från platser där både PM10 och PM2,5 genomförs kan man få en uppfattning om vad halterna kan ligga på i länet.

I IVLs rapport U6446 (mätningar av luftföroreningar i Västra Götalands län 2020) uppgår kvoten till 3,8-3,5. En annan rapport från IVL (C129, Luftkvaliteten i Sverige 2014 och vintern 2014/2015) uppskattar kvoten mellan PM2,5 och PM10 till cirka 2.

Användning av dessa kvoter på de halter som har beräknats i länets kommuner (medelvärde tre år) leder till uppskattade PM2,5 halter enligt tabell 1.

Kommun	Beräknad PM10 (medelvärde 2019- 2021) ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Uppskattad PM2,5 (enligt kvot 2,0) ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Uppskattad PM2,5 (enligt kvot 3,5) ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)
Aneby	9,85	4,92	2,81
Eksjö	11,94	5,97	3,41
Gislaved	13,67	6,83	3,90
Gnosjö	11,14	5,57	3,18
Habo	10,21	5,11	2,92
Jönköping	19,53	9,77	5,58
Mullsjö	9,54	4,77	2,73
Nässjö	13,30	6,65	3,80
Sävsjö	10,92	5,46	3,12
Tranås	13,26	6,63	3,79
Vaggeryd	10,61	5,31	3,03
Vetlanda	12,67	6,34	3,62
Värnamo	13,37	6,68	3,82
Uppmätta värden (medel 2018-2020)			
Jönköping gaturum	15,33	7,67	4,38

Jönköping urban bakgrund	12,44	6,22	3,55
--------------------------	-------	------	------

Som framgår av tabell 1 så uppskattas halterna av PM_{2,5} att ligga under den nedre utvärderingströskeln (12 mikrogram per kubikmeter).

Bens(a)pyren

Egen uppvärmning är den stora källan till bens(a)pyren. 2015 genomförde SMHI en nationell kartering av emissioner och halter av benso(a)pyren för att identifiera potentiella riskområden för höga halter². I kartläggningen framgår det att en kommun inom samverkansområdet, Gislaved, kan ha områden där det finns en risk att den övre utvärderingströskeln kan överskridas. Sedan 2015 har det skett en utbyggnad av fjärrvärmenätet i Gislaved, delvis finansierat av klimatklivet, vilket bör ha påverkat utsläppen av B(a)P. Det är dock osäkert om utbyggnaden har skett i de områden som SMHI har pekat ut som mest

Inom ramen för samverkansområdet ska intresserade kommuner genomföra indikativa mätningar under nuvarande programperiod (2022-2025). Det är lämpligt att Gislaved kontrollerar halterna av B(a)P inom ramen för indikativa mätningar för att se om SMHIs slutsatser stämmer.

Metaller

Utsläpp av metaller till luft kommer främst från förbränning samt vid industriell verksamhet. Naturvårdsverket har i sin nationella analys bedömt att metallhalterna i Sverige sannolikt ligger långt under den nedre utvärderingströskeln, förutom i närheten av de allra största utsläppskällorna. Länet har inga större källor av metaller och bedömningen är att halterna i länet underskrider de nedre utvärderingströsklarna.

Kolmonoxid

En viktig källa för kolmonoxid är transporter. Uppmätta halter av kolmonoxid i Sverige har varit mycket låga och långt under den nedre utvärderingströskeln. Det är därför mycket låg sannolikhet att halterna av kolmonoxid i länet skulle ligga i närheten av miljökvalitetsnormen.

² SMHI, Identifiering av potentiella riskområden för höga halter av benso(a)pyren, Meteorologi nr 159, 2015